

SPIS TREŚCI

OD AUTORA.....	5
1. Słowo wstępne.....	17
1.1. Jak człowiek opanowuje język?	17
1.2. Czym jest gramatyka?	18
1.3. Krótki rys historyczny gramatyki niemieckiej	21
1.4. Ocena gramatyk niemieckich.....	21
2. Jednostki językowe	25
2.0. Ogólnoludzkie cechy językowe	25
2.1. Definicja tekstu	26
2.2. Terminologia.....	27
2.3. Jednostki strony dźwiękowej języka.....	28
2.3.1. Sekwencja jednego mówcy	28
2.3.2. Wypowiedź	30
2.3.3. Sekwencje wypowiedzi.....	32
2.3.4. Sylaby	33
2.3.5. Głoski.....	34
2.3.6. Głoski i litery	35
2.3.7. Głoski i fonemy.....	36
2.4. Wymowa głosek języka niemieckiego.....	38
2.4.0. Uwagi wstępne.....	38
2.4.1. Narządy mowy i ich czynności	39
2.5. Artykulacja głosek	42
2.5.0. Podstawowe terminy	42
2.5.1. Samogłoski.....	43
2.5.1.0. Uwagi ogólne	43
2.5.1.1. Artykulacja samogłosek	48
2.5.1.2. Wspólne cechy artykulacyjne samogłosek	54

2.5.3.	Dwugłoski	54
2.5.4.	Ortograficzna reprezentacja samogłosek	55
2.5.5.	Spółgłoski	59
2.5.5.0.	Uwagi ogólne	59
2.5.5.1.	Wprowadzenie w terminologię	59
2.5.5.2.	Spółgłoski zwarto-wybuchowe	62
2.5.5.3.	Spółgłoski szczelinowe	68
2.5.5.4.	Spółgłoski zwarto-szczelinowe	76
2.5.5.5.	Spółgłoski półotwarte	76
2.5.5.6.	Koartikulacja	79
2.5.5.7.	Asymilacja	80
2.6.	Uwagi końcowe	82
2.7.	Jednostki strony znaczeniowej języka	84
2.7.1.	Uwagi wstępne	84
2.7.2.	Znaczenie i sens	85
2.8.	Jednostki językowe ze znaczeniem	86
2.9.	Granice słowa	92
2.9.0.	Wprowadzenie	92
2.9.1.	Słowoformy prymarne	94
2.9.2.	Słowoformy sekundarne	98
2.9.3.	Słowoformy tercjarne	100
2.10.	Uwagi końcowe	105
2.11	Analiza słowoform	106
2.11.1.	Uwagi wstępne	106
2.11.2.	Podstawowe terminy analizy	107
2.11.3.	Procedura analizy słowoform	111
2.11.4.	Analiza słowoform prostych	116
2.11.5.	Słowoformy złożone	119
2.12.	Podsumowanie	124
3.	Klasyfikacja słowoform	125
3.0.	Uwagi wstępne	125
3.1.	Pierwsza część mowy (pytania prymarne)	126
3.2.	Druga część mowy (odnośniki)	128
3.3.	Trzecia część mowy (ekwiwalenty wypowiedzi)	132
3.4.	Czwarta część mowy (finitum)	134
3.5.	Piąta część mowy (potencjalne finitum)	138
3.6.	Szósta część mowy modyfikator (potencjalnego) finitum	142
3.7.	Siódma część mowy (obligatoryjny zaimek zwrotny)	144
3.8.	Ósma część mowy (indefinitum)	145

3.9.	Dziewiąta część mowy (partykuły).....	147
3.10.	Dziesiąta część mowy (słowoformy modalne)	148
3.11.	Jedenasta część mowy (słowoformy deiktyczne)	149
3.12.	Dwunasta część mowy (przysłówek).....	151
3.13.	Klasyfikacja potencjalnych wypowiedzi minimalnych	153
3.14.	Trzynasta część mowy (rzeczownik)	158
3.15.	Czternasta część mowy (słowoformy funkcyjne)	159
3.16.	Piętnasta część mowy (przymiotnik)	160
3.17.	Szesnasta część mowy (imiesłów czasu neutralnego)	162
3.18.	Klasyfikacja wypowiedzi według ilości finitów	163
3.19.	Siedemnasta część mowy (spójniki współrzędne)	167
3.20.	Osiemnasta część mowy (spójniki podrzędne)	168
3.21.	Podsumowanie	170
4.	Czasownik.....	173
4.1.	Termin czasownik	173
4.2.	Czasy gramatyczne	173
4.3.	Tworzenie prostych słowoform czasownikowych	176
4.3.1.	Uwagi ogólne	176
4.3.2.	Gramatyczne kategorie słowoform czasownikowych.....	177
4.4.	Czas neutralny trybu oznajmującego	178
4.5.	Tryb rozkazujący	192
4.6.	Czas neutralny trybu przypuszczającego	195
4.7.	Imiesłów czasu neutralnego	198
4.8.	Alfabetyczna lista czasowników nieregularnych	198
4.9.	Czas przeszły narracyjny trybu oznajmującego	210
4.10.	Czas przeszły narracyjny trybu przypuszczającego	214
4.11.	Subklasyfikacja potencjalnego finitum	215
4.12.	Imiesłów czasu przeszłego	219
4.13.	Czasowniki regularne i nieregularne.....	221
4.14.	Syntaktyczne kompleksy czasownikowe	223
4.14.1.	Kompleksy bezokolicznikowe	223
4.14.2.	<i>Haben</i> albo <i>sein</i> w bezokoliczniku czasu przeszłego	228
4.14.2.1.	Bezokolicznik czasu przeszłego z <i>haben</i>	228
4.14.2.2.	Bezokolicznik czasu przeszłego z <i>sein</i>	231
4.14.3.	Bezokolicznik zastępczy	234
4.15.	Tworzenie czasów złożonych trybu oznajmującego	236
4.15.1.	Gramatyczne czasy złożone	237
4.15.2.	Czas modalny trybu oznajmującego	238

4.15.3.	Zastępczy tryb przypuszczający.....	239
4.15.4.	Czas neutralny strony biernej trybu oznajmującego	240
4.15.5.	Czas przeszły narracyjny strony biernej trybu oznajmującego	240
4.15.6.	Czas przeszły dialogowy trybu oznajmującego	240
4.15.7.	Czas przeszły niedialogowy trybu oznajmującego	241
4.15.8.	Tworzenie trybu przypuszczającego czasów złożonych.....	241
4.15.9.	Rozszyfrowywanie czasów złożonych.....	242
4.16.	Podsumowanie	243
4.17.	Uwagi końcowe	244
5.	Rzeczownik jako jądro wypowiedzi minimalnych.....	247
5.1.	Pisownia i znaczenie rzeczowników	247
5.2.	Semantyczna klasyfikacja rzeczowników	248
5.3.	Kategorie rzeczownika.....	251
5.3.1.	Liczba.....	251
5.3.2.	Przypadek.....	255
5.3.3.	Rodzaj gramatyczny.....	256
5.3.4.	Formalna neutralizacja rodzaju gramatycznego	263
5.4.	Deklinacja rzeczownika	264
5.4.1.	Wprowadzenie	264
5.4.2.	Deklinacja rzeczownika z wyjątkiem substancywizacji	265
5.4.3.	Opuszczanie wykładników syntaktycznych w wypowiedzi	268
5.4.4.	Deklinacja podwójna	272
5.4.5.	Deklinacja substancywizacji.....	273
5.5.	Uwagi końcowe	275
6.	Słowoformy funkcyjne.....	277
6.1.	Subklasyfikacja słowoform funkcyjnych.....	277
6.2.	Rodzajniki	280
6.3.	Lista rodzajników.....	281
6.4.	Deklinacja rodzajników	282
6.5.	Funkcje gramatyczne rodzajników	284
6.6.	Użycie rodzajników	288
6.6.1.	Wprowadzenie	288
6.6.2.	Rodzajnik określony	289
6.6.3.	Rodzajnik nieokreślony	291
6.6.4.	Rodzajnik zerowy	293
6.6.5.	Rodzajniki przyimkowe	296
6.7.	Przymyki	298
6.7.1.	Cechy syntaktyczno-morfologiczne.....	298
6.7.2.	Rekcja przyimków	301

7.	Stopniowanie	311
7.1.	Wprowadzenie	311
7.2.	Stopniowanie za pomocą sufiksów	314
7.3.	Zmiany w tematach w stopniu wyższym i najwyższym	318
7.4.	Stopniowanie za pomocą innych środków językowych.....	321
8.	Syntaktyczne wykładniki przymiotników.....	323
8.1.	Wprowadzenie	323
8.2.	Pozycja przymiotnika.....	324
8.3.	Przymiotniki bez syntaktycznych wykładników.....	324
8.4.	Przymiotniki z wykładnikami syntaktycznymi.....	326
8.5.	Uwagi końcowe	332
9.	Syntaktyczna analiza wypowiedzi	335
9.1.	Wprowadzenie	335
9.2.	Człony wypowiedzi	337
9.3.	Klasyfikacja członów wypowiedzi	339
9.3.1.	Pierwszy człon wypowiedzi (prenteza).....	340
9.3.2.	Drugi człon wypowiedzi (człon wiodący)	341
9.3.3.	Trzeci człon wypowiedzi (potencjalny człon wiodący).....	341
9.3.4.	Czwarty człon wypowiedzi (modyfikator)	342
9.3.5.	Piąty człon wypowiedzi (człon modalny).....	342
9.3.6.	Szesty człon wypowiedzi (człon partykuły)	343
9.3.7.	Siódmy człon wypowiedzi (człon spójnikowy)	343
9.3.8.	Ósmy człon wypowiedzi (formalny podmiot)	344
9.3.9.	Dziewiąty człon wypowiedzi (formalne dopełnienie w bierniku)	344
9.3.10.	Dziesiąty człon wypowiedzi (formalne dopełnienie w celowniku).....	345
9.3.11.	Jedenasty człon wypowiedzi (formalne dopełnienie przyimkowe) ...	345
9.3.12.	Dwunasty człon wypowiedzi (podmiot)	346
9.3.13.	Trzynasty człon wypowiedzi (człon <i>was?</i>)	347
9.3.14.	Czternasty człon wypowiedzi (dopełnienie w bierniku).....	350
9.3.15.	Piętnasty człon wypowiedzi (dopełnienie w celowniku)	350
9.3.16.	Szesnasty człon wypowiedzi (fakultatywny celownik)	351
9.3.17.	Siedemnasty człon wypowiedzi (dopełnienie w dopełniaczu).....	351
9.3.18.	Osiemnasty człon wypowiedzi (dopełnienie przyimkowe)	352
9.3.19.	Dziewiętnasty człon wypowiedzi (człon przyimkowy)	353
9.3.20.	Dwudziesty człon wypowiedzi (człon <i>wie?</i>).....	354
9.3.21.	Dwudziesty pierwszy człon wypowiedzi (człon <i>wo?</i>)	354
9.3.22.	Dwudziesty drugi człon wypowiedzi (człon <i>wohin?</i>)	355
9.3.23.	Dwudziesty trzeci człon wypowiedzi (człon <i>woher?</i>)	355

9.3.24.	Dwudziesty czwarty człon wypowiedzi (człon <i>wann?</i>).....	355
9.3.25.	Dwudziesty piąty człon wypowiedzi (człon <i>bis wann?</i>).....	356
9.3.26.	Dwudziesty szósty człon wypowiedzi (człon <i>seit wann?</i>).....	356
9.3.27.	Dwudziesty siódmy człon wypowiedzi (człon <i>wie oft?</i>).....	357
9.3.28.	Dwudziesty ósmy człon wypowiedzi (człon <i>wie lange?</i>).....	357
9.3.29.	Dwudziesty dziewiąty człon wypowiedzi (człon <i>wie weit?</i>).....	357
9.3.30.	Trzydziesty człon wypowiedzi (człon <i>wie viel?</i>).....	358
9.3.31.	Trzydziesty pierwszy człon wypowiedzi (człon <i>warum?</i>).....	358
9.4.	Proste i złożone człony wypowiedzi.....	359
9.5.	Klasyfikacja wypowiedzi złożonych.....	362
9.5.1.	Wypowiedzi podrzędne.....	362
9.5.2.	Wypowiedzi współrzędne.....	369
9.6.	Uwagi końcowe.....	372
10.	Prozodia.....	375
10.0.	Uwagi wstępne.....	375
10.1.	Akcentuacja słowoform prostych.....	377
10.2.	Akcentuacja słowoform obcych.....	380
10.3.	Akcentuacja skrótowców sylabowych i literowych.....	382
10.4.	Akcentuacja wyrazów złożonych.....	384
10.5.	Akcentuacja słowoform w wypowiedzi.....	385
10.6.	Intonacja wypowiedzi.....	390
10.7.	Podsumowanie.....	395
11.	Czasy gramatyczne w wypowiedzi.....	397
11.1.	Użycie czasów gramatycznych trybu oznajmującego.....	397
11.1.0.	Uwagi wstępne.....	397
11.1.1.	Czas neutralny.....	398
11.1.1.1.	Teraźniejszość czasu neutralnego.....	398
11.1.1.2.	Przyszłość czasu neutralnego.....	399
11.1.1.3.	Przeszłość czasu neutralnego.....	400
11.1.1.4.	Ponadczasowość.....	401
11.1.1.5.	Niekonwencjonalne użycie gramatycznego czasu neutralnego.....	401
11.1.2.	Czas narracyjny.....	402
11.1.3.	Czas przeszły dialogowy (Perfekt).....	404
11.1.4.	Czas przeszły niedialogowy (Plusquamperfekt).....	405
11.1.5.	Czas modalny I (Futur I).....	406
11.1.6.	Czas modalny II (Futur II).....	407
11.1.7.	Relatywne użycie czasów.....	408

11.1.8.	Wymienialność czasów gramatycznych	410
11.2.	Użycie trybu przypuszczającego.....	411
11.2.1.	Uwagi wstępne.....	411
11.2.2.	Mowa niezależna i zależna	412
11.2.3.	Użycie trybu przypuszczającego w wypowiedziach pojedynczych	419
11.2.4.	Użycie trybu przypuszczającego w wypowiedziach złożonych	422
11.3.	Strona czynna i bierna w wypowiedzi	424
11.3.1.	Krótkie wprowadzenie	424
11.3.2.	Opozycja <i>wypowiedź czynna : wypowiedź bierna</i>	426
11.3.3.	Przekształcenie wypowiedzi czynnej na bierną	430
11.3.4.	Użycie strony biernej	438
11.4.	Walencja	439
11.4.1.	Wprowadzenie	439
11.4.2.	Walencja członów wypowiedzi	440
11.5.	Uwagi końcowe	445
12.	Szyk członów wypowiedzi.....	447
12.1.	Wprowadzenie	447
12.2.	Ścisły szyk członów wypowiedzi w wypowiedzi pojedynczej	450
12.2.1.	Pozycja członu wiodącego	450
12.2.2.	Pozycja potencjalnych członów wiodących.....	451
12.2.3.	Pozycja modyfikatora	452
12.2.4.	Pozycja członu <i>was?</i> i <i>wie?</i>	452
12.2.5.	Pozycja członu partykuły <i>nicht</i>	453
12.3.	Struktura wypowiedzi pojedynczej	455
12.3.1.	Występowanie członków wypowiedzi w przedpolu	458
12.3.1.1.	Jednoczłonowe obsadzenie przedpola	458
12.3.1.2.	Wieloczłonowe obsadzenie przedpola	460
12.3.2.	Szyk członów wypowiedzi w polu centralnym.....	463
12.3.2.0.	Wprowadzenie	463
12.3.2.1.	Dwuczłonowe obsadzenie pola centralnego z podmiotem	464
12.3.2.2.	Dwuczłonowe obsadzenie pola centralnego bez podmiotu	467
12.3.2.3.	Trójczłonowe obsadzenie pola centralnego z podmiotem	474
12.3.2.4.	Trójczłonowe obsadzenie pola centralnego bez podmiotu	482
12.3.2.5.	Wieloczłonowe obsadzenie pola centralnego	486
12.4.	Szyk członów wypowiedzi w wypowiedziach złożonych	489
12.4.1.	Szyk członów wypowiedzi w wypowiedziach współrzędnych	489
12.4.2.	Szyk członów wypowiedzi w wypowiedziach podrzędnych	491
12.5.	Występowanie członów wypowiedzi w polu końcowym	500
12.6.	Uwagi końcowe	505

LITERATURA	507
Literatura źródłowa	507
Literatura językoznawcza.....	507
INDEKS TERMINÓW	519
POSŁOWIE.....	525